

Spørsmål til Lars Erik Aamot i anledning Høyesteretts behandling av sak 20-051052SIV-HRET

Adresse: Damkroken 18, 0373 Oslo

Fødselsnummer: 011068

1. Kan du kort beskrive din stilling og rolle i arbeidet med åpningen av Barentshavet sørøst i 2013?

Ekspedisjonssjef og leder av Olje- og gassavdelingen i Olje- og energidepartementet. Olje- og gassavdelingen er fagavdelingen som hadde ansvaret for å følge opp beslutningen om å gjennomføre en åpningsprosess for Barentshavet sørøst i 2013.

Jeg var således nærmeste leder for avdelingsdirektøren som stod for den operative gjennomføringen av åpningsprosessen ved hjelp av et integrert team bestående av ansatte i departementet, ansatte i OD og ekstern kompetanse.

2. Hva er de sentrale elementene i en åpningsprosess?

En åpningsprosess har som formål å utrede det faglige grunnlaget slik at Stortinget kan fatte en beslutning om åpning eller ikke. Åpningsprosessen har to deler.

Den ene delen av prosessen består av en vurdering av de nærings- og miljømessige virkninger av petroleumsvirksomhet i området. Dette gjøres ved at departementet, ved hjelp av ulike fagmiljøer, utarbeider en konsekvensutredning. Hovedtemaene i utredningen er 1) om det er forsvarlig (egentlig konsekvenser av og risiko for naturmiljøet ved store uhellutslipp av råolje) å åpne for kommersiell petroleumsvirksomhet slik at ressursgrunnlaget kan avklares, 2) om petroleumsvirksomhet i området kan skje i sameksistens med andre brukere av havet og 3) om det er potensiale for lokale ringvirkninger/sysselsetting. Både programmet for, og selve konsekvensutredningen, skal i henhold til regelverket sendes på offentlig høring.

Den andre delen av en åpningsprosess er en vurdering av geologien/ressurspotensialet i området. Forutsatt at de finner at konsekvensutredningen gir grunnlag for det kan Stortinget åpne et område slik at det 1) kan avklares hvilke ressurser staten har i området og 2) hvilke verdier disse kan gi til fellesskapet. Stortinget kan, om de ønsker det, åpne områder på gitte vilkår i form av begrensninger på petroleumaktiviteten.

a. Hva er det den som skal beslutte om området skal åpnes har behov for å vite noe om?

Det er lang erfaring med petroleumsvirksomhet på norsk sokkel og i andre land. Vi har opparbeidet inngående kunnskap om mulige effekter på havmiljø og for samfunnet ved slik virksomhet, herunder at ordinær leting, utbygging og drift kan skje sikkert og forsvarlig og på en måte som gjør at hensynet til havmiljøet ivaretas. Næringen er underlagt regulering som blant annet gjør at staten mottar en stor andel av verdiskapingen fra aktiviteten og at utslippene til luft begrenses. Dette gir et viktig kunnskapsgrunnlag og generelt bakteppe også for Stortinget når det skal ta stilling til ev. åpning av nye områder. Konsekvensutredningsprosessen frembringer et sammenfattet, oppdatert kunnskapsgrunnlag for alle de forhold som er relevant for beslutning om å åpne et område eller ikke. Prosessen gjennomføres åpent og transparent med bred involvering av alle aktører for å sikre et godt og forankret beslutningsgrunnlag for Stortinget. Konsekvensutredningsprosessen er nedfelt i lov og forskrift.

Erfaringsmessig er det tre hovedspørsmål som er spesielt relevante for beslutningstaker og andre berørte aktører i en åpnings-/konsekvensutredningsprosess (inkl. for Barentshavet sørøst):

- 1) Kan store uhellsutslipp (utblåsninger) av råolje gjøre stor og varig skade på naturressursene i hele/deler av området (i særlig grad fisk, sjøfugl og strandsonen) og hva er i så fall sannsynligheten for at det skal skje?
- 2) Er det arealkonflikter som umuliggjør at både fiskerier og petroleumsvirksomhet kan drives i hele/deler av det område som vurderes?
- 3) Kan en ev. petroleumsvirksomhet til havs forventes å gi positive ringvirkning på fastlandet, inklusive sysselsetting (lokalt/regionalt og nasjonalt) og ny infrastruktur?

Konsekvensen av ikke å åpne et område er at staten som ressurseier gir fra seg muligheten til avklare hvilke ressurser/verdier som er i området. Derfor er det viktig for beslutningstaker å vite noe om hvor store ressursene/verdiene faktisk kan være. Derfor er "oppsiden" mer relevant enn eksempelvis en beregnet forventningsverdi for ressursene; det er oppsiden som best uttrykker hvor store verdier en faktisk kan komme til å gi fra seg ved ikke å åpne.

Før åpning kan kun staten selv drive petroleumsvirksomhet. I uåpnede områder innhenter staten data for å gjøre overordnede vurderinger og en har før åpning derfor lite kunnskap om hvor stort ressursgrunnlaget faktisk kan være. Et ressursestimat før åpning er derfor per definisjon beheftet med svært stor usikkerhet og må omtales og behandles i tråd med dette.

3. Hvorfor ble det ikke gjort noen verdivurdering/lønnsomhetsvurdering med nåverdiberegninger av oppdagede petroleumsressurser i konsekvensutredningen forut for åpningen av Barentshavet sørøst i 2013?

Departementet valgte å ikke gjøre slike beregninger som del av konsekvensutredningen fordi en hadde så lite kunnskap både om de underliggende petroleumsressursene (og verdipotensialet i disse) og derfor også om den fremtidige aktivitet ved en ev. åpning, at et lønnsomhetsanslag ville bli mer villedende enn opplysende for beslutningstaker.

For å ha relevant informasjonsverdi må en verdivurdering være fundert på objektiv kunnskap. Når en har svært begrenset kunnskap om undergrunnen må en nødvendigvis erstatte objektiv kunnskap med en rekke forutsetninger for å kunne gjøre slike beregninger. Slike forutsetninger er i sin natur alle usikre og diskutabile. Det være seg om de er knyttet til undergrunnen, letekostnader, utbyggingsløsning, utbyggingskostnad, driftskostnader, priser på olje og gass i produksjonsperioden, når kostnader og inntekter påløper osv. I tillegg vil det måtte gjøres faglige forutsetninger om eksempelvis verdsettingsmetodikk. Resultater som kommer ut av en slik regneøvelse vil per definisjon være styrt av de forutsetninger som en må velge fordi en mangler et godt faktagrunnlag og reelle kunnskap om ressursene som faktisk er i området.

Derfor valgte departementet en annen tilnærming for å belyse inntektspotensialet for området i konsekvensutredningsprosessen. Det fremgår av konsekvensutredningen som ble sendt på offentlig høring at det er foretatt en helt overordnet vurdering av mulig verdiskaping fra olje- og gassvirksomhet i utredningsområdet, basert på to aktivitetsbilder og gitte tekniskøkonomiske forutsetninger. Denne tilnærmingen ble ikke problematisert av høringsinstansene, heller ikke i fellesuttalelsen fra Natur og Ungdom, Greenpeace, Framtiden i våre hender, WWF, Bellona, SAMBINA og Naturvernforbundet. Det var heller ikke et tema i det politiske ordskiftet.

- a. **Er en verdivurdering egnet til å gi relevant informasjon til den som skal beslutte om et område skal åpnes for petroleumsvirksomhet?**

- b. I hvilken grad er en verdivurdering på åpningsstadiet uttrykk for noe reelt?**
- c. I hvilken grad blir en verdivurdering på åpningsstadiet oppfattet som et uttrykk for noe som er reelt?**

Verdivurderinger, basert på det svært begrensede faktagrunnlaget som foreligger før åpning, vil per definisjon avhenge av de forutsetninger som utreder gjør. Ingen slik verdivurdering kan komme rundt de begrensningene som faktagrunnlaget gir. Dette er ikke noe nytt, det ble påpekt av departementet også forrige gang områder ble åpnet på norsk sokkel i 1989 og i 1994. En slik verdivurdering er derfor, etter mitt syn, ikke egnet til å bidra til å gi beslutningstaker relevant informasjon i form av et faktabasert beslutningsgrunnlag.

Skulle en slik verdsetting gi relevant informasjon måtte den i det minste belyse hvor store verdier staten kan tenkes å gi fra seg ved ikke å åpne. Ved ikke å åpne gir jo staten fra seg mulighet til å avklare de faktiske ressursene og tilhørende verdier, jf. svar på spørsmål 2. Det vil si et utfall der det faktisk viser seg å være svært store ressurser i et området. Når et ressursestimat er utarbeidet basert på svært begrenset kunnskap kan ikke en svært høy ressursoppside (og/eller en høy verdi per ressursenhet) utelukkes. De faktiske verdiene i et slik tilfelle vil ha svært høy verdi. Et spenn som inkluderer en slik verdi, sammen med et lite negativt tall som reflekterer en situasjon der det letes men hvor det viser seg å ikke være ressurser i området, vil belyse utfallsrommet ved ikke å åpne. Samtidig vil en beregning av et slik utfallsrom møte de samme begrensningene fra lite kunnskap om de faktiske ressurser og derfor også ha svært liten eller ingen informasjonsverdi for beslutningstaker. I sin natur ville et slik utfallsrom, på grunn av alle usikkerhetene, være så vidt at det ikke ville gi ekstraverdi for beslutningstaker. Derfor vil også slike verdivurderinger i form av et usikkerhetsspenn også bli mer villedende enn opplysende.

Det er verdt å merke seg at fagetaten Norges Geologiske Undersøkelse i 1958 skrev: at "*Man kan se bort fra muligheten for at det skulle finnes kull, olje eller svovel på kontinentalsokkelen langs den norske kyst*". Så feil kan man ta i en tidlig fase når kunnskapen er liten. Det er også verdt å merke seg at en i 2010 påviste det store Johan Sverdrup-feltet i et området det hadde vært letevirsomhet i over 40 år.

Enkelttall generelt, men også verdiintervaller, er størrelser som det er enkelt for alle å forholde seg til. Det er erfaringsmessig svært krevende å få frem usikkerheten som ligger i slike tall og hvilke forutsetninger som driver resultatene. De blir ofte oppfattet som absolutter og noe objektivt og reellt selv om de er drevet av beregningstekniske forutsetninger. I den grad et verdispenn per definisjon må bli svært stort og styrt av de beregningstekniske forutsetningene, f.eks. på grunn av et begrenset faktagrunnlag som i dette tilfelle, har heller ikke en slik verdiberegning noen reell informasjonsverdi.

For å bidra til å opplyse saken best mulig, sett i lys av det begrensede kunnskapsgrunnlaget om undergrunnen, valgte departementet i stortingsmeldingen derfor å rette oppmerksomheten direkte mot verdidriveren, nemlig ressursgrunnlaget. Kunnskapen om ressursgrunnlaget og usikkerheten som ligger i ressursanslaget ble brukt som en proxy for potensielle verdier i området. I meldingen ble det derfor vist til at OD konkluderer med at det er et betydelig potensial for olje og gass i området, at ressursestimatet var usikkert, at det faktiske ressursgrunnlaget kun kan påvises ved at området åpnes for petroleumsvirksomhet og at det bores letebrønner, samt at det er dette ressurspotensialet og den tilhørende oppsiden som gjør det interessant å åpne området for petroleumsvirksomhet. Denne løsningen ble valgt fordi man da unngikk å "maskere" manglende kunnskapsgrunnlag ved å gjennomføre en verdivurdering drevet av usikre og diskutabile beregningstekniske forutsetninger.

- d. Hvilke forutsetninger må man gjøre for å kunne lage en verdivurdering på åpningsstadiet?**

Det må gjøres en rekke forutsetning av geologisk, teknologisk, regulatorisk og markedsmessig art. I første omgang må det gjøres en rekke forutsetninger om undergrunnen, inkludert forutsetninger om hvor store ressursene er, hvor store og mange forekomster ressursgrunnlaget er sammensatt av, om de funn en antar gjøres er lønnsomme å bygge ut, hvor høy utvinningsgrad som kan påregnes og andelen olje og gass av totalressursene. I neste omgang må det gjøres forutsetninger om hvor mange brønner som vil bli boret, hvor store letekostnadene blir, hvilke utbyggingsløsninger som velges for de funn som ev. bygges ut, hvor store utbyggings- og driftskostnadene blir, prisene på olje og gass i løpet av produksjonsperioden, kvaliteten på den utvinnbare olje og gass som ev. påvises, når kostnader og inntekter påløper osv. Alle disse forutsetningene er i sin natur usikre og diskutabile når en har så lite kunnskap om undergrunnen som før åpning.

Det må også gjøres valg av verdivurderingsmetodikk, inklusive metoden for ressursestimering og knyttet til økonomisk verdsetting basert på ressursestimatet.

- e. Hva visste man om området før det oppdaterte ressursestimatet forelå?**
- f. Hvor mye mer visste man da det oppdaterte ressursestimatet forelå?**
- g. Ville det hatt noe for seg å gjøre en verdivurdering etter at det oppdaterte ressursestimatet forelå?**

En visste svært lite. I perioden 1974-1982 samlet Oljedirektoratet inn 2D-seismikk i området. Kvaliteten av disse dataene er svært variabel, og datadekningen er lav og usystematisk. Det fantes noe relevant informasjon fra brønner i øvrige deler av Barentshavet, og i litteraturen var det noe data fra boringer på russisk side.

Datainnsamlingen OD gjennomførte i 2011 og 2012, supplert med tidligere seismiske innsamlinger og øvrige data fra Barentshavet, ga direktoratet et grunnlag for å utarbeidet et estimat for petroleumressursene i området. Den geologiske kunnskapen i området var imidlertid fortsatt begrenset. Det var verken boret letebrønner eller grunne vitenskapelige boringer i området.

Kunnskapen om undergrunnen var etter ODs datainnsamling i 2011 og 2012 fortsatt så begrenset at en slik verdivurdering ville være drevet av de usikre og diskutabile forutsetninger som utreder ville måtte for å gjøre en slik vurdering; ikke fakta og reell kunnskap om området.

- h. Hva gjensto av behov for informasjon etter åpningen før det ble boret letebrønner i Barentshavet sørøst?**

Før åpning kan kun staten selv drive petroleumsvirksomhet. Etter at Stortinget har åpnet området kan kommersiell petroleumsvirksomhet starte opp. Igangsetting av petroleumsvirksomhet skjer ved at et område inkluderes i en konsesjonsrunde; i dette tilfelle 23. konsesjonsrunde. Først etter at utvinningstillatelser er tildelt en gruppe selskaper og de har etablert et godt beslutningsgrunnlag og innhentet nødvendige tillatelser er boring av letebrønner aktuelt.

2D-seismikken som OD hadde samlet inn seismikk i 2011 og 2012 ble funnet tilstrekkelig til å danne grunnlag for selskapenes nominasjoner av areal i 23. konsesjonsrunde. Den ga imidlertid ikke nok informasjon for selskapene til å utarbeide søknader på konkrete arealer innenfor området, ei heller til å starte konkret petroleumsvirksomhet. ODs seismiske data ble lagt ut for salg sommeren 2013, og i august inviterte departementet selskapene til å nominere blokker som de ønsket utlyst.

Nominasjonsprosessen gjennomføres for å identifisere de konkrete arealer som staten utlyser i konsesjonsrunden og som selskapene derfor kan søke om tildeling av utvinningstillatelser i. I januar 2014 nominerte 40 selskaper til sammen 160 blokker til 23. konsesjonsrunde.

Fordi kunnskapsgrunnlaget i det aktuelle området var så begrenset, var ytterligere seismikk påkrevet; innhenting av ny 3D-seismikk var nødvendig for å øke forståelsen av ressurspotensialet for areal i området slik at søknader kunne utarbeides og en kommende leteaktivitet kunne konkretiseres. 33 oljeselskaper gikk derfor sammen om en stor 3D-innsamling (3700 km²) i 2014. Denne seismikken ble bearbeidet i de ulike selskapene frem til sommeren 2015, og dannet den oppdaterte geologiske kunnskapen som selskapene søkte om areal på bakgrunn av.

Departementet forskjøv timeplanen for runden slik at en grundig og effektiv innsamling av 3D-seismikk og tolkning av data i området ble mulig. Basert på nominasjonene og myndighetenes egne vurderinger ble 23. konsesjonsrunde, etter offentlig høring, utlyst 20. januar 2015. Utlysningen omfattet 34 blokker i Barentshavet sørøst, 20 blokker i øvrige deler av Barentshavet og 3 blokker i Norskehavet. Søknadsfristen ble satt til 2. desember 2015. 26 selskaper leverte søknader innen søknadsfristen.

I mai 2016 sendte OED, etter at søknadene var ferdig behandlet, ut tilbud om førti blokker fordelt på ti nye utvinningstillatelser, herunder tre utvinningstillatelser i Barentshavet sørøst. De selskapene som fikk tildelt areal påtok seg videre et arbeidsprogram. For tillatelser i det nye området inkluderte arbeidsprogrammet boring av letebrønner.

Gjennomføringen av konsesjonsrunden inneholder alene 4 markedstester for areal i Barentshavet sørøst. Først ved at selskapene ser potensiale for lønnsomhet i arealet som tilbys og bruker ressurser på å kjøpe de seismiske data OD hadde hentet inn, deretter ved å bruke ressurser på nominere areal de ønsket inkludert, deretter ved å delta i innsamling av ny 3D-seismikk og bruke ressurser på å tolke alle tilgjengelige data og utarbeide en søknad, og til slutt ved å påta seg et arbeidsprogram når de tildeles utvinningstillatelser. Petroleumpolitikken sørger gjennom sin utforming for at den aktivitet som gjennomføres er lønnsom og at beslutninger tas når kunnskapsgrunnlaget er riktig og oppdatert.

Deretter startet de aktuelle selskapene arbeidet i de ulike utvinningstillatelsene. Det ble arbeidet fram et godt nok grunnlag til å lokalisere, beslutte og gjennomføre leteboring i tillatelsene.

4. Det departementet valgte var å be Oljedirektoratet om en «helt overordnet beskrivelse av muligheter for statens inntekter», jf. departementas e-post til Oljedirektoratet av 17. september 2012. Resultatet ble rapporten «Inntekter fra petroleumsvirksomhet på nasjonalt nivå», som var en del av konsekvensutredningen. I denne rapporten er anslagene for netto kontantstrøm av petroleumsressursene ikke nåverdiberegnet.

- a. Hva er det denne rapporten viser?
- b. Hvorfor er denne rapporten mer relevant for den som skal beslutte åpning enn en verdivurdering? Hva er grunnen til at man valgte å ikke nåverdiberegne tallene?
- c. Hva er informasjonsverdien av de tallene når de ikke er nåverdi?

For åpningsbeslutningen er ikke anslaget for mulige inntekter viktig. Det er ressurspotensialet, og oppsiden i dette, som er det mest relevante og viktige når en skal ta en ev. åpningsbeslutning, jf. svar på spørsmål 2. Spørsmålet om lønnsomhet i en gitt aktivitet hensyntas av andre deler av den helhetlige petroleumpolitikken som er etablert de siste 50 årene.

Dokumentet det spørres om er et kortfattet notat som er utarbeidet for å følge opp konsekvensutredningsprogrammets punkt knyttet til mulige inntekter. Beregningene i notatet er basert på aktivitetsbildene/scenarioene for petroleumsvirksomhet i Barentshavet sørøst som gjennomgående ble brukt i konsekvensutredningen. Det som vises er en beregning av mulig netto

kontantstrøm for disse aktivitetsbildene. Det ble gjort på en åpen, enkel, kortfattet og transparent måte.

En slik forenklet beregning ble brukt for at beregningen skulle oppfattes riktig og speile det kunnskapsgrunnlaget som forelå. Et viktig hensyn var å ikke legge frem et tallgrunnlag som var drevet av en rekke usikre og diskutabile forutsetninger, og ikke den (manglende) objektive kunnskap om undergrunnen i det spesifikke området. Mer kompliserte beregninger vil fort fremstå som å gi noe mer og sikrere grunnlag for verdisetting enn det det faktiske kunnskapsgrunnlaget om undergrunnen gir grunnlag for.

Metoden som er brukt og de forutsetninger som er gjort er presentert i notatet. Det fremgår at den kvantifiseringen av mulige inntekter fra ressurser i området er forbundet med stor usikkerhet. I notatet ble det gjort forutsetninger om olje- og gasspriser, tidsforløp og statens andel av inntektene. Brutto salgsverdi, lete-, investerings- og driftskostnader i de to scenarioene ble anslått. Anslaget ble gjort på en enkel og kortfattet måte. En valgte derfor heller ikke å gi inntrykk av å ha godt faktagrunnlag for å tidfeste aktivitet, noe som blir viktigere ved beregning av nåverdi. Det ble derfor valgt å oppgi tallet i faste kroner. Ingen aktører påpekte at en annen måte burde brukes for å angi inntekspotensiale når konsekvensutredningen, inklusive dokumentet «*Inntekter fra petroleumsvirksomhet på nasjonalt nivå*» utarbeidet av OD, var på offentlig høring.

Basert på disse anslagene ble netto kontantstrøm anslått til 50 mrd. (2012-kr) i lavt scenario og 280 mrd. i høyt scenario. Det er vanskelig å se at det vil fremkomme noen nyttig ekstrainformasjon for åpningsbeslutningen ved å diskontere verdiene.

Beregningen bidro til å gi et utfyllende bilde (altså mulige inntekter) for mulige effekter av de scenarioene som gjennomgående ble benyttet i konsekvensutredningen. Informasjonsverdien av det beregnede tallet fra denne type beregningsteknisk styrte beregninger er begrenset. Det var derfor departementet i utredningsprosessen la opp til kun en helt overordnet beskrivelse av inntekspotensialet. Det er uansett vanskelig å se at informasjonsverdien i denne enkle beregningen øker ved ikke å oppgi den i faste kroner (det vil si nåverdi basert på 0% realrente), men i form av en nåverdi basert på en realrente større enn 0%.

5. I e-post av 28. februar 2012 ba departementet Oljedirektoratet om flere tillegg til direktoratets arbeid med rapporten om scenarier for petroleumsvirksomhet i Barentshavet sørøst, bl.a. «udiskontert og diskontert lønnsomhet». Dette gikk man så vidt vi kan skjønne bort fra. Har du en kommentar til det?

Da OED gjennomførte åpningsprosessen ble det etablert et integrert team bestående av interne ansatte, ansatte i OD og ekstern kompetanse. Det var utstrakt kontakt mellom en rekke medarbeidere i OED og OD i denne saken som del av OEDs arbeid med konsekvensutredningen.

I henhold til regelverket er det OED som er gitt kompetanse til å bestemme hvilken saksbehandling som skal følges i den enkelte sak. Dette var en ny arbeidsoppgave for alle involverte da det ikke var gjennomført åpningsprosesser på norsk sokkel på 20 år. Fra starten var det ikke avklart nøyaktig hvordan prosessen skulle legges opp, og hva slags informasjon som var nødvendig og dekkende å fremskaffe. Programmet for konsekvensutredningen ble sendt på høring høsten 2011 og ble fastsatt av departementet i juni 2012. At det i prosessen var diskusjoner mellom personer i OED og OD knyttet til innholdet og utformingen av de utredningene som gjennomføres er normalt og u dramatisk. OED som prosesseier var avhengig av de ulike fagutredningene for å få gjennomført konsekvensutredningen og dermed åpningsprosessen.

OD var en viktig bidragsyter til OEDs arbeid også med konsekvensutredningen. De skulle blant annet etablere aktivitetsbilder/scenarioer for petroleumsvirksomhet i Barentshavet sørøst som skulle brukes gjennomgående i konsekvensutredningsprosessen. Hva som var kontekst og bakgrunn for de kommentarer som det henvises til kjenner jeg ikke til. Samtidig fremgår det av eposten det vises til at "... brutto produksjonsverdi, udiskontert og diskontert lønnsomhet, letekostnader, driftskostnader og investeringskostnader. Dette for at det skal kunne gjøres analyser av samfunnsmessige konsekvenser av virksomheten. Det antas at erfaringer med inputdata til studien "Nærings- og skattevirkninger av petroleumsvirksomhet ..."" (min understrekning). Fagutredningene av ringvirkninger og nasjonale sysselsettingsvirkninger basert på scenariene ble gjennomført av henholdsvis Pøvy og SSB.

E-posten det vises til beskriver en annen del av ODs bidrag til konsekvensutredningen enn det separate arbeidet med å utarbeide et kortfattet notat om inntekter på nasjonalt nivå. Om det er en kobling mellom eposten det vises til og ODs arbeid med dette notatet er jeg ikke kjent med.

- 6. I forbindelse med Oljedirektoratets arbeid med rapporten «Petroleumsressursene på norsk kontinentalsokkel 2013» ble det gjort en verdsetting av uoppdagede petroleumsressurser i Barentshavet sørøst basert på det oppdaterte ressursestimatet fra åpningsprosessen. Verdivurderingen ble tatt inn i et utkast til ressursrapporten, men departementet ga direktoratet beskjed om at departementet ikke ønsket verdsetting i rapporten.**
- a. Har du noen kommentar til det?**
 - b. Var departementet kjent med direktoratets arbeid med verdivurderingen før departementet mottok utkastet til ressursrapport?**
 - c. Når ble departementet i så fall kjent med det?**
 - d. Når mottok departementet utkast til ressursrapport?**

Jeg kan ikke huske at den tilbakemeldingen det refereres til ble gitt. Den er imidlertid fullt ut i tråd med departementet syn om at det for områder der en har så lite kunnskap om ressursgrunnlaget snarere vil være villedende enn opplysende å gjøre "avanserte" verdiberegninger, jf. svar på spørsmål 3. Verdisettingen vil da per definisjon bli drevet av de forutsetninger som legges til grunn.

Jeg kan ikke huske prosessen knyttet til den ressursrapporten det vises til, eller ev. personlig involvering. Jeg har imidlertid i forbindelse med prosessene i denne saken nylig sett en presentasjon som OD skal ha holdt for ansatte i OED 16. mai 2013. Presentasjonen inneholdt ODs tidsplan for arbeidet med ressursrapporten det vises til. Der fremgår det at hovedinnholdet i utkast til ressursrapport ble presentert for OED den dagen og at kapittelutkast deretter ble sendt til OED for innspill.

Utkast til ressursrapporter deler OD vanligvis med relevante kollegaer i OED for kommentarer og innspill. Det er utstrakt kontakt mellom ansatte i OED og OD om løpende saker, særlig i saker som berører fagkompetanse hos begge – som verdsetting. Jeg har ikke som avdelingsleder oversikt over all slik kontakt. Jeg vet ikke når noen i departementet første gang ble gjort kjent med den verdivurderingen det vises til i OD.

- 7. I et notat av 8. mars 2013 har Oljedirektoratet laget en verdivurdering av uoppdagede petroleumsressurser i Barentshavet sørøst basert på det oppdaterte ressursestimatet.**
- a. Hva mener du denne verdivurderingen tilsier når det gjelder spørsmålet om åpning av Barentshavet sørøst for petroleumsvirksomhet?**

Hovedspørsmålene ved åpning er om det vil kunne være mulig å drive forsvarlig petroleumsvirksomhet i det aktuelle området, om petroleumsvirksomhet i området kan skje i

sameksistens med andre brukere av havet og om det er potensiale for lokale ringvirkninger/sysselsetting, jf. svar på spørsmål 2.

En vurdering av mulige inntekter eller verdier er ikke en del av dette. Spørsmål om angivelse av mulige inntekter fra virksomheten var ikke et viktig tema verken i departementet eller i konsekvensutredningen. Et heller i det offentlige ordskiftet eller i forbindelse med Stortingets behandling. Jeg oppfatter at det var bred forståelse rundt at det kun er gjennom åpning og utforskning en kan få avklart ressursgrunnlaget og dermed verdipotensialet i et område. Jeg mener en slik verdivurdering det vises til ikke gir ny, mer eller relevant informasjon når det gjelder åpningsbeslutningen, og at den snarere vil villedde enn opplyse saken for beslutningstakerne.

8. I kommentarene til utkastet til ressursrapport som departementet sendte tilbake til direktoratet 23. mai 2013, er det inntatt en kommentar fra departementet: «Pass på at ikke Barentshavet spørst snakkes ned». Har du en kommentar til det?

Jeg kjenner ikke til bakgrunnen for denne kommentaren. Geologi og ressursestimering er ingen eksakt vitenskap, og du får gjerne like mange anslag for ressurspotensialet i et område som antallet geologer/geofysikere du spør. Særlig i områder med lite faktagrunnlag er det viktig å ha respekt for usikkerheten om tilstedeværende ressurser. Det er derfor viktig både å være åpen på hvilke kunnskapshull og usikkerheter som finnes og på den kunnskap en faktisk har på et gitt tidspunkt. Jeg leser kommentaren i lys av dette.

9. I prosesskriv fra de ankende parter av 18. september 2020, spekuleres det i om departementet bevisst har holdt verdivurderinger utenfor åpningsprosessen fordi verdivurderinger ville gi et bilde departementet ikke ønsket. Har du en kommentar til det?

Det er ikke noe hold i en slik spekulasjon. Det er verdt å minne om at heller ikke de ankende parter i konsekvensutredningsprosessen etterspurte en annen tilnærming til synliggjøring av inntekspotensialet enn det som ble foreslått selv om de leverte inn lange høringsuttaltelser. De påstod heller ikke at det var mangler på dette området når selve konsekvensutredningen, inkludert notatet fra OD om mulige inntekter, var på offentlig høring.

Jeg opplever at det var bred forståelse fra alle engasjerte at en annen tilnærming var lite hensiktsmessig fordi en hadde så lite kunnskap om den underliggende verdidriveren; nemlig de faktiske petroleumsressursene som er i undergrunnen i området. Og ikke minst at kjernes spørsmålet om åpning eller ikke var et spørsmål om det var forsvarlig for staten som ressurseier å igangsette kommersiell petroleumvirksomhet for å kunne få avklart hvilke ressurser som faktisk var i området. En verdivurdering drevet av nødvendige beregningstekniske forutsetninger opplyser ikke en slik beslutning.

10. Du er kjent med at et av temaene i saken for Høyesterett er om det skulle vært gjort en mer omfattende verdivurdering i åpningsprosessen. Er det noe du mener er av betydning for det temaet som ikke er dekket av dine tidligere svar og som du mener Høyesterett bør være oppmerksom på?

Det er viktig å sette åpningsbeslutningen inn i den helhetlige petroleumspolitikken. Utgangspunktet er at staten eier ressursene og ønsker å utnytte disse. Videre at den operative aktiviteten skjer i regi av oljeselskapene innenfor de rammer staten setter.

Spørsmålet om en gitt lete-, utbyggings- og driftsbeslutning er lønnsom tas fortløpende av selskapene. Det å åpne et område er en nødvendig, men ikke tilstrekkelig, beslutning for å få aktivitet. Åpningsbeslutningen er altså ikke en beslutning om å igangsette en gitt aktivitet – eller

foreta en "investering". Lønnsomhetstesten ved en gitt petroleumsaktivitet skjer altså ikke ved åpningsbeslutningen. Den skjer når selskapene skal allokere sine ansatte, økonomiske ressurser eller andre ressurser en konkret aktivitet. En aktivitet skjer kun hvis den finnes lønnsom av selskapene – slike markedstester skjer ved alle beslutningsmilepæler gjennom hele livssyklusen til et åpnet areal. Petroleumpolitikken har således hensyntatt at beslutninger skal fattes basert på oppdatert kunnskap og på et tidspunkt der en har mest mulig kunnskap om lønnsomheten for den aktivitet som vurderes gjennomført.

Tilsvarende tilnærming har staten for forvaltningen av andre naturressurser. Når det tas stilling til åpning av områder for havvind eller havbunnsmineraler er det nettopp spørsmålet om det er å forsvarlig å åpne for ev. forretningsmessig næringsvirksomhet som er det viktige temaet for beslutningtakerne. Om det er grunnlag for kommersiell virksomhet basert på ressursene vil avhenge av at kommersielle aktører ser lønnsomhet i dette.